

Федоров Любомир

здобувач вищої освіти третього освітньо-наукового рівня (доктор філософії з Права)
Національного аерокосмічного університету
ім. М. Є. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут»
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1290-8126>
e-mail: l.v.fedorov@khai.edu

DOI: <https://doi.org/10.32620/pls.2023.2-3.10>

МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ПРОТИДІЇ НЕБЕЗПЕЧНИЙ (КОНТРАФАКТНИЙ) ПРОДУКЦІЇ: АДАПТАЦІЯ ДЛЯ УКРАЇНИ

Сучасний ринок небезпечної (контрафактної) продукції являє собою добре структуровану багатомільярдну тіньову економічну систему, яка представлена практично у всіх країнах світу. Така продукція є реальною проблемою, яка не лише відбивається на економічному розвитку України, а й підриває конкурентне середовище бізнесу та негативно впливає на здоров'я та безпека споживачів.

Протидія поширенню небезпечної (контрафактної) продукції перетворюється сьогодні на одну з актуальних та пріоритетних проблем, вирішення якої розглядається як найважливіша складова забезпечення економічної безпеки України. Розвиток сучасних технологій поставив завдання пошуку ефективного захисту інтересів виробників до пріоритетних. Від вирішення цієї проблеми залежать темпи модернізації сучасних технологій, інвестиційні процеси, створення сприятливих умов для розвитку національних конкурентоспроможних технологій та, врешті решт, найбільш повне задоволення споживчих запитів громадян та безпека їх життю і здоров'ю.

Умисне введення в обіг на ринку України (випуск на ринок України) небезпечної (контрафактної) продукції досліджували такі науковці, як: О. М. Готін, В. С. Кайдашов, В. А. Клименко, У. В. Гулявська, М. І. Хавронюк та інші. Однак названі вчені, здебільшого, робили акцент на дослідженні окремих груп злочинів, які містяться у особливій частині Кримінального кодексу України. Однак питання запровадження досвід Європейських країн із протидії небезпечній (контрафактній) продукції та можливість його адаптації в Україні ними майже не висвітлювалася. Саме тому аналіз протидії потрапляння небезпечної (контрафактної) продукції до українських споживачів є напроцуд актуальним.

Значних успіхів у боротьбі з небезпечною (контрафактною) продукцією досягли розвинені країни Європейського Союзу. Проте, на ринку ЄС усе ще присутня велика частка небезпечної (контрафактної) продукції, небезпечної (контрафактної) продукції окремі категорії якої (наприклад, харчова та алкогольна продукція), завдають шкоди як бізнесу, а й здоров'ю

споживачів. Стоїть відзначити також, що обсяги обігу небезпечної (контрафактної) продукції різняться залежно від категорії продукції, і навіть країни присутності. Україна, як країна з високою часткою тіньового сектору економіки та характерними витратами трансформаційних процесів переходу до цивілізованих ринкових відносин, також стикається з масштабними проблемами виробництва та споживання небезпечної (контрафактної) продукції.

Досвід ЄС щодо протидії розповсюдженню небезпечної (контрафактної) продукції для України може бути дуже корисним не тільки у царині запозичення практичних заходів організаційного характеру, а також у розробці вітчизняних нормативно-правових актів, де враховуються європейські наукові підходи до вивчення та аналізу цієї проблеми. Зокрема, такі дослідження в Європі здійснюються на постійній основі у спеціалізованих науково-дослідних центрах на замовлення державних служб, міжурядових та недержавних організацій. Тема протидії небезпечній (контрафактній) продукції в Європі є центральною в академічних роботах таких вчених, як Ельгар Фляйш [1] (професор інформаційного менеджменту Швейцарської вищої технічної школи (Цюрих), Ірен Каменідоу [2] (професорка маркетингу Університету Македонії), Маріус Шнайдер [3] (магістр у галузі закону Європейського Союзу та інтелектуальної власності (Нідерланди), Торстен Штаак [4] (професор інформаційних систем університету Бамберга (Німеччина) та інших. Основні аспекти, що обговорюються в їхньому науковому дискурсі, включають теоретичні питання вивчення феномену ринку небезпечної (контрафактної) продукції, що засновані на міждисциплінарному підході, механізмі торгівлі небезпечною продукцією, поведінка споживачів стосовно такої продукції та особливості її виявлення та знищення.

З практичної сторони європейськими вченими розробляються нові класифікації, індекси, способи та методи оцінки масштабів тіньового ринку небезпечної (контрафактної) продукції, що відкриває нові можливості для більш глибокого аналізу та для подальшого вивчення цього типу тіньової економічної діяльності.

Сьогодні в Україні також існують власні ефективні способи протидії небезпечній (контрафактній) продукції, системи маркування тощо. Однак, у методах і схемах української політики протидії небезпечній (контрафактній) продукції є суттєві недоліки, одним з яких є недостатній рівень співпраці та взаємодії уповноважених служб, бюрократизм системи протидії тощо.

Що стосується використання європейського досвіду протидії небезпечній (контрафактній) продукції в Україні, - існують широкі можливості для впровадження європейських методів, покликаних спростити ведення малого та середнього бізнесу, підвищити рівень економічної культури населення та підтримати імідж компаній-виробників. Однак, вводячи будь-які закони та обмеження за європейським зразком, необхідно бути обережними і не механістично адаптувати нововведення до українських реалій. Крім того, перейняти європейський досвід може не лише держава, а й виробники продукції, більш активно співпрацюючи з державою, підвищуючи інформаційну обізнаність населення та виробляючи якісну та недорогу продукцію, яку було б недоцільно підробляти.

Сьогодні небезпечна (контрафактна) продукція в Україні та все, що з нею пов'язано, є лише частиною загальної проблеми тіньової економіки, розміри якої зростають у зворотній залежності при падінні загального рівня добробуту країни. Європейський досвід протидії тіньової економіки дозволяє зробити висновок про тому, що одними з найбільш ефективних

методів протидії небезпечній (контрафактній) продукції є не посилення адміністрування режимів контролю за його обігом, не використання нових технологій та технічних засобів моніторингу, не вдосконалення правових актів та заборонних заходів, що мають адміністративні та кримінальні наслідки, не створення нових наглядових та регулюючих органів, а підвищення рівня та якості життя населення, зниження рівня корупції, зростання інвестиції в основний капітал, створення нових робочих місць, зростання ВВП та реальних доходів населення.

Література

1. Fleisch E. Business strategies in the counterfeit market. *Journal of Business Research*. 65 (2012) Pp. 658–665. URL: <http://www.data-and-decision.de/downloads/papers/Staake%20-%20Business%20Strategies%20in%20the%20Counterfeit%20Market.pdf>
2. Kamenidou I. Counterfeit purchase typologies during an economic crisis. *European Business Review*, 27 (1). 2015. Pp. 2-16. URL: <https://www.emeraldinsight.com/doi/abs/10.1108/EBR-11-2013-0132>
3. Schneider M. Private imports of counterfeit and pirated goods in Europe. *Journal of Intellectual Property Law & Practice*. 2015. Pp. 49-57. URL: https://www.researchgate.net/journal/1747-1540_Journal_of_Intellectual_Property_Law_Practice
4. Staake T., Thiesse F., Fleisch E. The emergence of counterfeit trade: a literature review. *Eur J Mark* 2009; 43(3/4):320–49.